

Protection of Cultural Property

Military Manual

UNESCO 2016

<http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/MilitaryManuel-En.pdf>

The Executive Summary of the UNESCO 2016 Military Manual was translated into Czech language by the Czech Republic National Committee for the implementation of the international humanitarian law in 2021.

Český překlad shrnutí Vojenského materiálu k ochraně kulturních statků, UNESCO, 2016
zajistila Národní skupina pro implementaci mezinárodního humanitárního práva, 2021.

OCHRANA KULTURNÍCH STATKŮ

Vojenský manuál, UNESCO, 2016

SOUHRN

DEFINICE KULTURNÍCH STATKŮ

Pojem kulturní statky, jak je vymezen Haagskou úmluvou z roku 1954¹, označuje nezávisle na jejich původu nebo vlastníkoví statky movité i nemovité, a to náboženské i světské, které mají velikou důležitost pro kulturní dědictví státu. Mezi příklady lze uvést budovy a jiné památky historického, uměleckého či architektonického významu; archeologická naleziště; starožitnosti, umělecká díla, rukopisy, knihy a jejich sbírky; a archivy. Pojem rovněž zahrnuje budovy, jejichž účelem je uchování a vystavování movitých kulturních statků, jakož i kryty určené za ozbrojeného konfliktu pro úschovu movitých kulturních statků.

Pojem kulturní statky pod zvláštní ochranou označuje kulturní statky zapsané do Mezinárodního rejstříku kulturních statků pod zvláštní ochranou podle Haagské úmluvy z roku 1954.

Pojem kulturní statky pod zvýšenou ochranou označuje kulturní statky zapsané do Mezinárodního seznamu kulturních statků pod zvýšenou ochranou podle Druhého Protokolu z roku 1999².

PŘÍPRAVNÁ OPATŘENÍ

A. VOJENSKÉ PŘEDPISY A POKYNY

Smluvní strany Haagské úmluvy z roku 1954 již v době míru pojmu do svých vojenských předpisů a pokynů ustanovení, která by zabezpečila dodržování Úmluvy a budou vštěpovat příslušníkům svých ozbrojených sil úctu ke kultuře a kulturním statkům všech národů. Státy, které nejsou smluvními stranami této Úmluvy, by měly učinit to samé.

Smluvní strany Druhého protokolu z roku 1999 zařadí, v co největším rozsahu, do svých vojenských předpisů směrnice a pokyny o ochraně kulturních statků v době ozbrojeného konfliktu. Státy, které nejsou smluvními stranami této Úmluvy, by měly učinit to samé.

B. VOJENSKÝ VÝCVIK

Smluvní strany Haagské úmluvy z roku 1954 zahrnou studium Úmluvy do svých programů vojenského výcviku. Státy, které nejsou smluvními stranami této Úmluvy, by měly učinit to samé.

Smluvní strany Druhého protokolu z roku 1999 ve spolupráci s UNESCO a příslušnými vládními a nevládními organizacemi připraví a realizují, v co největším rozsahu, mírové

¹ Vyhláška č. 94/1958 Sb., Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokolu k ní.

² Sdělení č. 71/2007 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Druhého protokolu k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954.

výcvikové a vzdělávací programy na ochranu kulturních statků v době ozbrojeného konfliktu. Státy, které nejsou smluvními stranami této Úmluvy, by měly učinit to samé.

C. ODBORNÉ VOJENSKÉ SLUŽBY ČI PERSONÁL

Smluvní strany Haagské úmluvy z roku 1954 v době míru připraví nebo ustaví v rámci svých ozbrojených sil služby nebo odborný personál, jehož úkolem bude dohlížet nad šetřením kulturních statků v době ozbrojeného konfliktu a spolupracovat s civilními úřady pověřenými zabezpečením těchto statků. Státy, které nejsou smluvními stranami této Úmluvy, by měly usilovat o to samé.

OCHRANA KULTURNÍCH STATKŮ BĚHEM NEPŘÁTELSTVÍ

B. VOLBA CÍLŮ VOJENSKÉHO ÚTOKU VE VZTAHU KE KULTURNÍM STATKŮM

(i) Kulturní statky jako cíl útoku

(a) Obecná pravidla

Je zakázáno útočit na kulturní statky, pokud se nestanou vojenským cílem a neexistuje jiná reálná možnost získání obdobné vojenské výhody.

Strany ozbrojeného konfliktu musí učinit vše proveditelné k tomu, aby ověřily, zda cíle útoku nejsou kulturními statky.

Strany ozbrojeného konfliktu musí zrušit či pozastavit útok, pokud vyjde najevo, že jeho cíl je kulturním statkem.

V případě, že se kulturní statek stane vojenským cílem a neexistuje jiná reálná možnost než útok na něj, každé rozhodnutí strany ozbrojeného konfliktu vázané Druhým Protokolem z roku 1999 na tento statek zaútočit musí být přijato důstojníkem velícím útvaru velikostí se rovnajícím přinejmenším praporu s výjimkou situací, kdy to okolnosti nedovolují.

To samé se uplatní v případech, kdy se na kulturní statek rozhodne zaútočit strana ozbrojeného konfliktu, která není vázána Druhým protokolem z roku 1999.

V případě, že se kulturní statek stane vojenským cílem a neexistuje jiná reálná možnost než útok na něj, vydá strana ozbrojeného konfliktu vázaná Druhým protokolem z roku 1999, která se rozhodne na něj útočit, kdykoli to okolnosti dovolí, účinné předchozí varování.

To samé se uplatní v případě, že se na kulturní statky rozhodne útočit strana ozbrojeného konfliktu, která není vázána Druhým protokolem z roku 1999.

(b) Zvláštní pravidlo pro kulturní statky pod zvýšenou ochranou

Stranám ozbrojeného konfliktu vázaným Druhým protokolem z roku 1999 se zakazuje, aby činily kulturní statky pod zvýšenou ochranou cílem útoku, vyjma toho když:

- je kulturní statek svým užíváním přeměněn na vojenský cíl;

- útok je jedinou reálnou možností ukončení jeho užívání takovým způsobem;
- při volbě prostředků a způsobů vedení útoku jsou přijata veškerá proveditelná opatření k předejití škodám na kulturním statku, anebo v každém případě k jejich minimalizaci;
- a
- útok je nařízen z nejvyššího stupně operačního velení, silám protivníka je vydáno účinné předchozí varování požadující ukončení užívání a silám protivníka je poskytnut dostatek času na nápravu situace.

(c) Zvláštní pravidlo pro přepravu kulturních statků

Stranám ozbrojeného konfliktu se zakazuje, aby činily cílem útoku transport sloužící výlučně k přepravě kulturních statků.

(ii) Náhodné poškození kulturních statků při útoku

Je zakázáno zahájit útok, o němž lze předpokládat, že způsobí náhodné poškození kulturních statků, které by bylo nepřiměřené konkrétní a přímé očekávané vojenské výhodě.

Strany ozbrojeného konfliktu musí přijmout veškerá možná preventivní opatření při volbě prostředků a způsobů útoku, aby předešly náhodnému poškození kulturních statků a aby takové poškození v každém případě minimalizovaly.

Strany ozbrojeného konfliktu musí zrušit či pozastavit útok, pokud vyjde najevo, že lze očekávat, že způsobí náhodné poškození kulturních statků, které by bylo nepřiměřené konkrétní a přímé očekávané vojenské výhodě.

C. NIČENÍ NEBO POŠKOZENÍ KULTURNÍCH STATKŮ POD VLASTNÍ KONTROLOU

(i) Obecné pravidlo

Je zakázáno ničit či poškozovat kulturní statky pod vlastní kontrolou, nevyžaduje-li to naléhavě vojenská nutnost.

V případě, že strana ozbrojeného konfliktu vázaná Druhým protokolem z roku 1999 zničí či poškodí kulturní statky pod svojí kontrolou z důvodu vojenské nutnosti, musí být takové rozhodnutí přijato důstojníkem velícím útvaru velikostí se rovnajícím přinejmenším praporu s výjimkou situací, kdy to okolnosti nedovolují.

To samé se uplatní v případě, že kulturní statky pod svojí kontrolou z důvodu vojenské nutnosti zničí či poškodí strana ozbrojeného konfliktu, která není vázána Druhým protokolem z roku 1999.

(ii) Zvláštní pravidlo pro kulturní statky pod zvýšenou ochranou

Stranám ozbrojeného konfliktu vázaným Druhým protokolem z roku 1999 se zakazuje zničit či poškozovat kulturní statky pod zvýšenou ochranou pod jejich vlastní kontrolou.

D. VYUŽITÍ KULTURNÍCH STATKŮ ČI JEJICH BEZPROSTŘEDNÍHO OKOLÍ

(i) Obecné pravidlo

Je zakázáno využívat kulturní statky či jejich bezprostřední okolí k účelům, které je v případě ozbrojeného konfliktu pravděpodobně vystaví zničení či poškození, nevyžaduje-li to naléhavě vojenská nutnost.

V případě, že strana ozbrojeného konfliktu, která je vázána Druhým protokolem z roku 1999, využívá z důvodu vojenské nutnosti kulturní statky k účelům, které je pravděpodobně vystaví zničení či poškození v případě ozbrojeného konfliktu, musí být takové rozhodnutí přijato důstojníkem velícím útvaru velikostí se rovnajícím přinejmenším praporu s výjimkou situací, kdy to okolnosti nedovolují.

To samé se uplatní v případě, kdy kulturní statky využívá z důvodu vojenské nutnosti k účelům, které je pravděpodobně vystaví zničení či poškození v případě ozbrojeného konfliktu, strana ozbrojeného konfliktu, která není vázána Druhým protokolem z roku 1999.

(ii) Zvláštní pravidlo pro kulturní statky pod zvýšenou ochranou či jejich bezprostřední okolí

Stranám ozbrojeného konfliktu vázaným Druhým protokolem z roku 1999 se zakazuje jakékoli užívání kulturních statků pod zvýšenou ochranou či jejich bezprostředního okolí k podpoře vojenských akcí.

E. OHROŽENÍ KULTURNÍCH STATKŮ PLYNOUCÍ Z VOJENSKÝCH OPERACÍ

Strany ozbrojeného konfliktu musí v největším možném rozsahu přijmout nezbytná opatření na ochranu kulturních statků pod jejich kontrolou před ohrožením plynoucím z vojenských operací.

Strany ozbrojeného konfliktu musí v největším možném rozsahu přemístit kulturní statky z blízkosti vojenských cílů anebo zajistit jejich odpovídající ochranu *in situ* (na místě).

Strany ozbrojeného konfliktu se musí v největším možném rozsahu vyhnout umístování vojenských cílů v blízkosti kulturních statků.

F. ZPRONEVĚRA A VANDALISMUS KULTURNÍCH STATKŮ

(i) Ozbrojenými silami (samotnými)

Veškeré formy krádeže, plenění či zpronevěry a vandalských činů proti kulturním statkům jsou zakázány.

(ii) Třetími osobami

Strany ozbrojeného konfliktu musí zakázat, předcházet a je-li to nutné zastavit veškeré formy krádeže, plenění či zpronevěry a vandalských činů proti kulturním statkům třetími osobami včetně zločineckých skupin.

G. ODVETNÁ OPATŘENÍ VŮČI KULTURNÍM STATKŮM

Je zakázáno činit kulturní statky cílem odvetných opatření.

OCHRANA KULTURNÍCH STATKŮ PŘI VÁLEČNÉ OKUPACI

A. KONCEPT, ZAHÁJENÍ A UKONČENÍ

Území je považováno za okupované, když se skutečně nachází v moci nepřátelských ozbrojených sil. Okupace se vztahuje jen na území, nad kterým byla taková moc ustavena a může být vykonávána.

B. OBECNÉ POVINNOSTI OKUPUJÍCÍ MOCNOSTI

Není-li to zcela nemožné, musí okupující mocnost přijmout veškerá opatření, která jsou v jejich silách, aby byl co nejdříve obnoven a zajištěn, v největší možné míře, veřejný pořádek a civilní život při respektování zákonů platných na okupovaném území.

C. ZVLÁŠTNÍ POVINNOSTI PŘI VÁLEČNÉ OKUPACI

(i) Podpora příslušných vnitrostátních úřadů

Okupační mocnost podporuje v mezích možnosti příslušné vnitrostátní úřady okupovaného území v zabezpečení a uchování jeho kulturních statků.

Jestliže je pro uchování kulturních statků na okupovaném území poškozených vojenskými operacemi třeba učinit naléhavá opatření a jestliže je nemožno provést příslušné vnitrostátní úřady, učiní okupační mocnost, pokud to bude možné, nejnutnější opatření na uchování těchto statků v těsné spolupráci s těmito úřady.

(ii) Zákaz a zamezení určitých činů

(a) Nezákonný vývoz, jiné přemístování kulturních statků či převod vlastnických práv k nim

Okupační mocnost zakáže a zamezí jakémukoli nezákonnému vývozu, jinému přemístování kulturních statků či převodu vlastnických práv k nim ve vztahu k okupovanému území.

(b) Archeologické vykopávky

Smluvní strany Druhého protokolu z roku 1999 okupující zcela nebo zčásti území jiné smluvní strany zakáže a zamezí archeologickým vykopávkám na okupovaném území s výjimkou případů, kdy jsou nezbytně nutné pro zabezpečení, zdokumentování či uchování kulturních statků.

Státy, které nejsou smluvní stranou Druhého protokolu z roku 1999, okupující zcela nebo zčásti území jiného státu smluvní strany by měly postupovat stejně.

S výjimkou případů, kdy to okolnosti neumožňují, se jakékoli archeologické vykopávky kulturních statků na okupovaném území provádějí v těsné součinnosti s příslušnými vnitrostátními úřady okupovaného území.

(c) Pozměňování kulturních statků či změna jejich využití

Smluvní strany Druhého protokolu z roku 1999 okupující zcela nebo zčásti území jiné smluvní strany musí zakázat a zamezit jakémukoli pozměňování kulturních statků či změně jejich využití s úmyslem zatajit či zničit kulturní, historické nebo vědecké důkazy.

Státy, které nejsou smluvní stranou Druhého protokolu z roku 1999 okupující zcela nebo zčásti území jiného státu smluvní strany by měly postupovat stejně.

S výjimkou případů, kdy to okolnosti neumožňují, se jakékoli pozměňování kulturních statků nebo změna jejich využití provádějí v těsné součinnosti s příslušnými vnitrostátními úřady okupovaného území.

OZNAČENÍ KULTURNÍCH STATKŮ

A. OZNAČENÍ KULTURNÍCH STATKŮ K USNADNĚNÍ JEJICH IDENTIFIKACE

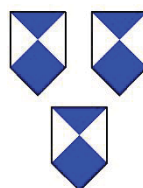
(i) Kulturní statky obecně

K usnadnění jejich identifikace mohou státy označit kulturní statky poznávacím znakem pro kulturní statky použitým jednotlivě.

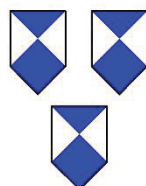
(ii) Kulturní statky pod zvláštní ochranou

Při ozbrojeném konfliktu musí smluvní strany Haagské úmluvy z roku 1954 označit kulturní statky pod zvláštní ochranou poznávacím znakem pro kulturní statky použitým trojmo v trojúhelníkovém seskupení (jeden štít dole).

(iii) Přeprava kulturních statků

Během ozbrojeného konfliktu musí smluvní strany Haagské úmluvy z roku 1954 označovat transport sloužící výlučně k přepravě kulturních statků poznávacím znakem pro kulturní statky použitým trojmo v trojúhelníkovém seskupení (jeden štít dole).

(iv) Kulturní statky pod zvýšenou ochranou

Smluvní strany Druhého protokolu z roku 1999 se vybízejí k tomu, aby během ozbrojeného konfliktu označovaly kulturní statky pod zvýšenou ochranou poznávacím znakem pro kulturní statky pod zvýšenou ochranou.

B. ZNEUŽITÍ POZNÁVACÍHO ZNAKU A PODOBNÝCH ZNAČENÍ

Zneužití poznávacího znaku pro kulturní statky během ozbrojeného konfliktu se zakazuje.

Užívání jakéhokoli značení podobajícího se poznávacímu znaku pro kulturní statky během ozbrojeného konfliktu pro jakékoli účely se také zakazuje.

PERSONÁL URČENÝ PRO OCHRANU KULTURNÍCH STATKŮ

A. RESPEKTOVÁNÍ PERSONÁLU URČENÉHO PRO OCHRANU KULTURNÍCH STATKŮ

Personálu určeného pro ochranu kulturních statků se musí šetřit v mezích slučitelných s požadavky bezpečnosti. Padne-li personál a kulturní statky, které jsou mu svěřeny, do rukou protivníka v ozbrojeném konfliktu, musí mu být umožněno nadále vykonávat jeho povinnosti.

B. IDENTIFIKACE PERSONÁLU URČENÉHO PRO OCHRANU KULTURNÍCH STATKŮ

Personál určený pro ochranu kulturních statků může nosit na rukávě pásku, označenou poznávacím znakem, vydanou příslušnými úřady dotčeného státu a opatřenou jejich razítkem. Tyto osoby musí mít zvláštní legitimaci, opatřenou poznávacím znakem. Osobám výše uvedeným nemůže být bez zákonných důvodů ani odebrána legitimace, ani nemohou být zbaveny práva nosit na rukávě pásku.